

tych próbnych badań (prowadzonych od 15. IX. do 15. X.) odkryto w zniszczonym dziś barokowym kościele, fundamenty dużego trzynawowego kościoła romańskiego, przypominającego założeniem kościół św. Jerzego w Pradze. Dalej odkryto fragmenty kilku romańskich portali, skromnych ale bardzo pięknych, świadczących, iż przynależć musiały do jakiejś okazałej budowli kościelnej. Wreszcie odnaleziono jedną tablicę nagrobną gotycką i ślady kilkakrotnych pożarów, które niszczyły kościół coraz od nowa odbudowywany.

Przyszłe badania wykażą, do jakich czasów odnieść należy początek nieznanej dotychczas nauce budowli kościelnej na Śląsku, budowli jak na drobną podgóorską miejscowość niewątpliwie niezwykłej, dla której bodaj brak chronologicznych analogii współcześnie na Śląsku. Przyszłe badania niewątpliwie zagadkę tę wyświetlą.

Badania tegoroczne prowadzili z ramienia Towarzystwa Naukowego prof. Wł. Podlacha i K. Małeczyński, nadto inż. Z. Dziembor (zdjęcia terenowe), oraz inż. J. Hawrot i ob. T. Burka (prace wykopaliskowe i rekonstrukcje kościoła). Dr A. Nasz jako fachowiec prehistoryk prowadził równoległe badania prehistoryczne nad odkrytymi przekopami w kościele.

Karol Małeczyński

VII Powszechny Zjazd Historyków Polskich we Wrocławiu 19—22 września 1948 r.

Straty, poniesione w okresie okupacji przez naukę polską, a w szczególności przez naukę historyczną, były tak olbrzymie, że w r. 1945 na pewno nie przypuszczano, iż tak szybko nastąpi jej regeneracja. A jednak już w roku 1948, a więc w trzy lata po wojnie, zdołano zorganizować VII Powszechny Zjazd Historyków Polskich, dając w ten sposób dowód nie tylko wielkiej żywotności krajowych ognisk historycznych, lecz także kontynuując tradycję zjazdów sprzed obu wojen. Pierwszy Powszechny Zjazd Historyków Polskich odbył się w r. 1884 — szósty w r. 1935 w Wilnie.

Każdy z poprzednich zjazdów zajmował się problematyką, której osią była aktualizacja pewnych wydarzeń na większą miarę z dziejów Polski. Zjazd obecny czekało zadanie najtrudniejsze — chodziło przecież o to, ażeby udowodnić ilościową żywotność polskiej nauki historycznej w okresie powojennym i zadokumentować swoje stanowisko wobec tych wszystkich historycznych przemian, które odbywają się teraz w państwie i społeczeństwie polskim. Te wielkie zadania odzwierciedliły się zarówno w tematyce Zjazdu, jak też i w postawie opinii publicznej, która z wielkim zaintereso-

waniem śledziła przebieg obrad zjazdowych. Miarą tego zainteresowania było 800 krajowych i 20 zagranicznych uczestników Zjazdu, a także jak najdalej idące poparcie czynników rządowych, udzielone organizatorom. Na Zjeździe zjawiał się i czynny udział w jego pracach wziął min. Skrzyszewski; to samo dotyczy i gości zagranicznych, którzy wcale nie ograniczyli swego udziału do roli biernych słuchaczy, lecz przedstawiali swoje poglądy i uczestniczyli w dyskusjach.

Za najważniejsze i najbardziej aktualne uznano pięć zagadnień, którymi zajęły się poszczególne sekcje. Na obradach sekcji pierwszej przedstawiono dzieje Śląska i Wielkiego Pomorza, czyli rezultaty dotychczasowych badań naukowych nad przeszłością Ziemi Odzyskanych, obejmujące zarówno dzieje polityczne, jak i społeczno-gospodarcze oraz kulturalne tych terenów, Najciekawsze tematy: Tymieniecki — Przyczyny zahamowania ekspansji niemieckiej u schyłku średniowiecza; Dąbrowski — Szczyt napięcia niebezpieczeństwa niemieckiego w XIV w.; Czaplński — Wpływ reformacji i kontrreformacji na stosunki narodowościowe na Śląsku; Wereszycki — Wpływ polityki zagranicznej Austrii i Prus na sprawę polską w latach 1848—1914; Kuczyński — Długosz wobec polskiej granicy zachodniej. Znaczenie wszechstronnego opracowania dziejów Ziemi Odzyskanych nie może budzić żadnych wątpliwości, jak nie można w ogóle negować ważności ich odzyskania; dlatego ścisły związek polskiej nauki historycznej z życiem na tym odcinku należy uznać za objaw bardzo cenny i obecnie i w przyszłości, zwłaszcza, że na Zjeździe zapowiedziano dalsze uintensywnienie badań w tym kierunku, wraz z opublikowaniem wielu nieznanych obecnie materiałów.

Przedmiotem obrad sekcji drugiej były dzieje Słowiańszczyzny, temat równie dzisiaj żywotny i doniosły, zwłaszcza, że w przeszłości naszej nie zawsze patrzono na te sprawy pod należytym kątem widzenia. Spośród poszczególnych referentów Kostrzewski i Majewski omówili m. i. ziemie polskie w starożytności, a Tomkiewicz, Zawodziński i Wierczyński — stosunki kulturalne polsko-rosyjskie i polsko-czeskie. Żywa dyskusja podczas obrad tej sekcji była dowodem specjalnego zainteresowania uczestników zagadnieniami poruszonymi przez referentów, którzy zresztą nie wyczerpali całokształtu zagadnienia, poprzestając właściwie na syntezie stosunków kulturalnych, a pomijając wiele innych aspektów problemu Słowiańszczyzny w przeszłości.

W sekcji trzeciej, której obrady stanowiły właśnie tradycyjne nawiązanie do pewnych rocznic, przeprowadzono dyskusję nad rokiem 1848. Problematyka obrad tej sekcji obracała się głównie dookoła zagadnienia polskiego w roku Wiosny Ludów, na co wskazują

tytuły referatów: rok 1848 na Śląsku omówili Tyrowicz i Popiołek, w Galicji — Kieniewicz, w Poznańskim — Knapowska. Na tle ogólnosłowiańskim przedstawili zagadnienie to Batowski i Jakóbiec, zapatrywania Marksa i Engelsa na sprawę polską sprecyzowała Bobińska. Referaty sekcji czwartej poświęcone były wyświetleniu genezy współczesnego społeczeństwa i państwa polskiego. Inglot omówił kwestię chłopską w w. XIX i XX, Durko — Początki ruchu socjalistycznego w Królestwie Polskim, a Gąsiorowska — Górnictwo w Królestwie Polskim przed uwłaszczeniem.

Wielkie zainteresowanie towarzyszyło obradom sekcji piątej, poświęconej historycznej nauce polskiej po wojnie światowej. Na pierwszy plan wybiło się tutaj zagadnienie metody stosowanej w badaniach historycznych. Problem metody badań historii ustroju Polski przedstawił Śreniowski, zagadnienie uwarunkowania społecznego faktów historycznych omówił Leśnodorski, podstawy metodologiczne historiografii zreferował Lutman, problematykę historii historiografii — Serejski, związki między badaniem a szerzeniem kultury historycznej — Moszczeńska, rolę kultury historycznej w dobie przebudowy ustroju społecznego — Maleczyńska. Po raz pierwszy na oficjalnym zebraniu przedstawiciele polskiej nauki historycznej padły słowa o marksizmie, jako o jedynie właściwej metodzie badania dziejów, metodzie, która najlepiej umożliwi wszechstronne zgłębienie zjawisk historycznych i zapewni jak najściślejszy kontakt nauki z życiem.

Oprócz pięciu wymienionych wyżej sekcji obradowała jeszcze podsekcja historii wychowania. W dzień po zamknięciu Zjazdu, 23 września, przeprowadzono we Wrocławiu jeszcze konferencję nauczycieli historii z całego kraju.

W czasie VII Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich dnia 19. IX. 1948 r. ogłoszono wyniki konkursu na najlepsze prace z dziejów Ziem Odzyskanych.

Sąd Konkursowy uchwalił nagrody I nie przyznać.

II nagroda (150 tys. zł) — prof. dr Karol Maleczyński z Wrocławia za pracę pt. „Dzieje Wrocławia t. I do r. 1526“.

III nagroda (po 100 tys. zł) — prof. dr Karol Górski z Torunia za pracę pt. „Państwo Krzyżackie w Prusach“ i prof. dr Kazimierz Piwarski z Krakowa za pracę pt. „Dzieje Prus Wschodnich w okresie nowożytnym“.

IV nagroda (po 50 tys. zł) — doc. dr Bogusław Leśnodorski z Krakowa za pracę pt. „Władztwo biskupie na Warmii“ i dr Kazimierz Myśliński z Poznania za pracę pt. „Bogusław I książę szczeciński i Pomorze po śmierci Bolesława Krzywoustego“.

V nagroda (po 25 tys. zł) — mgr Hanna Matuszewska-Ziółkowska z Poznania za pracę pt. „Początki Gdańska“, dr Bolesław Śląski z Torunia za pracę pt. „Dzieje Ziemi Kołobrzesckiej“, mgr H. Chłopocka z Poznania za pracę pt. „Początki Szczecina“ i dr Marian Pelczar z Gdańska za książkę pt. „Polski Gdańsk“.

Ludwik Bazylow

**Kronika Wrocławskiego Towarzystwa Miłośników Historii
za okres od 1 lipca 1948 do 31 grudnia 1948.**

W drugim półroczu 1948 roku wydano następny z kolei zeszyt Sobótki rocznik 1948, zeszyt 1, poświęcony rocznicy Wiosny Ludów ze specjalnym uwzględnieniem wypadków na Śląsku. Do zeszytu dołączony był pierwszy arkusz Bibliografii Historii Śląska za lata 1939—1946, której następne arkusze ukazywać się będą wraz z Sobótką. Do druku przygotowany został zeszyt 2 rocznika 1948 Sobótki, a prace nad Kodeksem Dyplomatycznym śląskim postąpiły znacznie naprzód. Wreszcie wszczęto prace nad przygotowaniem wydawnictwa „Tekstów źródłowych do historii miast śląskich“, które ukazywać się będą zeszytami.

Zebrania naukowe ze względu na okres wakacyjny a później Zjazd Historyczny odbyły się tylko 2:

25. XI. prof. dr K. Maleczyński: Wykopaliska w Sobótce i w okolicy.
10. XII. dr L. Bazylow: Omówienie książki Kana, Dwa powstania tkaczy śląskich.

Towarzystwo, jako Wrocławski Oddział PTH, włożyło wiele pracy w organizację VII Ogólnopolskiego Zjazdu Historyków Polskich, który odbył się w dniach 19—22 września we Wrocławiu.

a. g.